

*Мазурик Р. В.,**кандидат юридичних наук,
здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук
Університету митної справи та фінансів*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЇ ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В СУДІ ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Анотація. У науковій публікації досліджуються особливості реалізації функції представництва інтересів держави в суді органами прокуратури на регіональному рівні. Методологія дослідження ґрунтується на органічному поєднанні філософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження. Серед останніх більшою мірою застосовуються методи юридичної догматики та юридичного моделювання.

Зазначається, що функція представництва інтересів держави в суді є одним із найважливіших напрямів діяльності прокуратури, адже дає змогу захистити публічні інтереси територіальних громад і держави у випадках ненаалежного здійснення або нездійснення зазначеної функції органами публічної адміністрації. Особливої актуальності належна реалізація функції представництва інтересів держави в суді набуває в процесі адміністративно-територіальної та земельної реформ, коли посадові особи органів місцевого самоврядування й державної влади допускають численні порушення норм бюджетного, земельного, трудового та адміністративного законодавства (надання земельних ділянок у користування або в приватну власність, у супереччя норм Земельного, Лісового та Водного кодексів України; часті випадки подвійної приватизації земельних ділянок, порушення законодавства про публічні закупівлі, завдання шкоди внаслідок використання безпідставно набутого майна тощо).

Аналізуються актуальні питання реалізації функції представництва інтересів держави в суді органами прокуратури на регіональному рівні в контексті рівня їх адміністративно-правового забезпечення. Зазначається, що органи прокуратури на регіональному (обласному) рівні забезпечують реалізацію функції представництва інтересів держави в суді відповідно до Конституції України, Закону України «Про прокуратуру» й наказів Генерального прокурора, а також здійснюють координацію та контроль виконання вказаної функції прокуратурами місцевих прокуратур. Зокрема, прокурори регіональних (обласних) прокуратур здійснюють представництво інтересів держави в апеляційних судах; погоджують проекти позовних заяв, які підготовлені прокурорами місцевих прокуратур; надають завдання щодо активізації реалізації функції представництва інтересів держави (у сфері земельних, бюджетних та інших відносин) на рівні місцевих прокуратур; здійснюють нормативне, організаційне й методичне забезпечення реалізації функції представництва на підвідомчій території, розробляючи методичні рекомендації та визначаючи перспективні напрями роботи, підстави для представництва тощо; реагують на факти невиконання або ненаалежного виконання зазначеної функції прокуратури, спрямовуючи листи-зауваження керівникам місцевих прокуратур. Крім того, прокурори регіональних (обласних) прокуратур

забезпечують участь у судових засіданнях з першої інстанції в господарському та адміністративному процесі, що цілком узгоджується з їх функціональним призначенням як прокурорів обласного рівня.

Підкреслюється необхідність збільшення кількості прокурорів регіональних (обласних) прокуратур, які здійснюють безпосереднє представництво інтересів держави в суді, а також необхідність їх розподілу й закріплення за окремими напрямами роботи з метою забезпечення реалізації принципу незалежності прокурорів і підвищення ефективності їхньої діяльності.

Формулюється висновок щодо перспективності окремого доктринального дослідження цієї тематики, ураховуючи загальні тенденції щодо реформування всієї системи органів кримінальної юстиції та підвищення ролі прокуратури у сфері захисту інтересів держави й територіальних громад в адміністративному, господарському та цивільному процесі.

Ключові слова: прокуратура, функції, адміністративно-правові засади, регіональний рівень, законні вимоги, представництво, позовна робота, координація, інтереси держави, публічні інтереси, суд, документообіг.

Постановка проблеми. Відповідно до Конституції України, прокуратура становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому законом, здійснює встановлені Основним законом функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. Більшою мірою поняття прокуратури розкривається через функції, визначені в Конституції та Законі України «Про прокуратуру». Ураховуючи напрями діяльності, прокуратура є правоохоронним органом, до виключної компетенції якого зараховано підтримання публічного обвинувачення в суді; організацію й процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими й розшуковими діями органів правопорядку; представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом. Сучасний стан організації та діяльності органів прокуратури потребує вдосконалення, про що свідчить низький рівень довіри громадян до органів прокуратури загалом та об'єктивні потреби реформування регіональних прокуратур, створення якісно нової моделі організації та діяльності прокуратури з використанням найкращого міжнародного досвіду й здобутків доктрини адміністративного права.

Вирішення зазначених питань має відбуватися за результатами ґрунтовних доктринальних досліджень адміністративно-правових засад організації та діяльності прокуратури

загалом та особливостей реалізації функцій прокуратури на регіональному рівні. Указані дослідження мають створити теоретико-методологічну основу для вдосконалення правового регулювання організації та діяльності прокуратури на регіональному рівні, визначити основні принципи такого вдосконалення та сформулювати фундаментальну концепцію нової моделі організації та діяльності регіональної прокуратури.

Методологія дослідження спирається на органічне поєднання філософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження, серед яких ключову роль відіграють закони філософського методу діалектики (єдності й боротьби протилежностей, переходу кількісних змін у якісні), а також прийом «заперечення заперечення». Серед загальнонаукових методів дослідження застосовуються прийоми логічного методу (аналіз, синтез, дедукція та індукція), системний і структурно-функціональний методи, прийоми соціологічного методу тощо. Із спеціально-юридичних методів дослідження використовуються методи юридичної логіки та юридичної статистики, метод юридичної догматики (як різновид аксіоматичного методу) і метод юридичного моделювання.

Питання адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів досліджуються в роботах фахівців у сфері адміністративного права, серед яких – праці О. Бандурки, В. Бевзенка, М. Віхляєва, Н. Губерської, С. Гусарова, Р. Калюжного, Т. Коломoeць, В. Колпакова, А. Комзюка, О. Кузьменко, В. Курила, Д. Лук'янця, Д. Лученка, П. Лютикова, Р. Мельника, О. Миколенка, Н. Нижник, Д. Приймаченка, Ю. Севрука, С. Стеценка, М. Тищенко, А. Школика та інших учених-адміністративістів.

Актуальні питання адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності органів прокуратури досліджували в працях такі відомі науковці, як О. Агєєв, М. Івчук, О. Іщук, С. Кулинич, В. Миколенко, Є. Попович, В. Сухонос, В. Шуба, М. Якимчук та інші відомі науковці.

З останніх досліджень варто відзначити роботи Я. Берназюка «Особливості представництва прокурором інтересів держави в суді: нове законодавство та актуальні підходи Верховного Суду» [1], Ю. Чаплинської «Адміністративно-правове забезпечення реформування органів прокуратури України» [2], П. Шаганенко «Адміністративно-правове регулювання організаційного забезпечення діяльності органів прокуратури» [3], С. Циганка «Поняття і зміст адміністративно-правового забезпечення діяльності прокуратури України» [4], О. Баганця «Адміністративно-правове забезпечення реформи органів прокуратури України» [5], В. Карпунцова «Процесуальна компетенція органів прокуратури України: адміністративно-правовий аспект» [6]. Проте особливості реалізації функції прокуратури щодо представництва інтересів держави в суді на регіональному рівні ще не були предметом окремого дослідження, що актуалізує необхідність доктринального аналізу зазначеної теми.

Метою статті є дослідження особливостей реалізації функції представництва інтересів держави в суді органами прокуратури на регіональному рівні в контексті рівня їх адміністративно-правового забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адміністративно-правове забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур здійснюється за допомогою нормативної основи, яку становлять чинні закони й підзаконні нормативно-правові акти. Основним правовим засобом забезпечення

реалізації окремих функцій прокуратури є накази Генерального прокурора, якими детально регламентується порядок діяльності прокурорів, їх взаємодія з органами прокуратури вищого рівня, іншими правоохоронними органами тощо.

Конституція України містить вичерпний перелік функцій прокуратури: підтримання публічного обвинувачення в суді; організація й процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими й розшуковими діями органів правопорядку; представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом [7].

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про прокуратуру», на прокуратуру покладаються такі функції: підтримання державного обвинувачення в суді; представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом і главою 12 розділу III Цивільного процесуального кодексу України; нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [8].

Адміністративно-правове забезпечення реалізації функцій прокуратури України щодо представництва в суді законних інтересів держави тепер здійснюється на підставі Наказу Генерального прокурора «Про організацію діяльності прокурорів щодо представництва інтересів держави в суді» від 21 серпня 2020 року № 389 [9].

Згідно з п. 8 зазначеного Наказу, керівництву прокуратур усіх рівнів необхідно в межах компетенції забезпечувати своєчасне реагування на судові рішення, що підлягають оскарженню та потребують оскарження в цивільних, господарських, адміністративних справах, і якісну підготовку апеляційних, касаційних скарг, заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами; з метою забезпечення реагування на судові рішення, що зачіпають інтереси держави та постановлені без участі прокурора, вступу у справу або подання позову (заяви) постійно здійснювати моніторинг рішень, розміщених у Єдиному державному реєстрі судових рішень, а також отриманої від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень інформації із цього питання; підрозділам представництва в суді й іншим підрозділам регіональних (обласних) прокуратур відповідно до їхньої компетенції здійснювати виявлення судових рішень, які потребують перегляду, шляхом моніторингу постановлених місцевими господарськими й адміністративними судами, апеляційними судами рішень. Апеляційні скарги на судові рішення, якими вирішено спір по суті позовних вимог, необхідно подавати керівникам, першим заступникам, заступникам керівників регіональних (обласних) прокуратур за місцем розташування суду, що розглядав справу, у тому числі у справах за позовами місцевих (окружних) прокурорів і за позовами інших осіб, у які прокурором здійснено вступ [9].

Згідно з п. 11.2 Наказу Генеральної прокуратури України «Про організацію діяльності прокурорів щодо представництва інтересів держави в суді» від 21 серпня 2020 року № 389, підрозділам представництва в суді та іншим підрозділам регіональних (обласних) прокуратур відповідно до їхньої компе-

тенції необхідно забезпечувати участь у розгляді справ у місцевих господарських та адміністративних, апеляційних судах за їх місцезнаходженням, місцевих загальних судах у справах за власними позовами (заявами).

У разі встановлення відомостей про вчинення суддею місцевого чи апеляційного суду дисциплінарного проступку керівникам регіональних (обласних) прокуратур у межах визначених законом строків застосування дисциплінарного стягнення необхідно ініціювати питання про притягнення судді до відповідальності шляхом звернення в установлений законом порядку до Вищої ради правосуддя (п. 15.1 вищезазначеного Наказу) [9].

Отже, організація представництва органів прокуратури та її посадових осіб у судах у цивільних, господарських, адміністративних справах в регіональних (обласних) прокуратурах покладена на підрозділи представництва в суді, які безпосередньо здійснюють реалізацію відповідної функції прокуратури.

Варто зазначити, що функція представництва інтересів держави в суді органами прокуратури є визнаною та поширеною практикою в країнах-членах ЄС. Відповідно до пункту 2 Рекомендації Rec (2012) 11 Комітету Міністрів Ради Європи державам-учасникам «Про роль публічних обвинувачів поза системою кримінальної юстиції», прийнятої 19 вересня 2012 року на 1151-му засіданні заступників міністрів, якщо національна правова система надає публічним обвинувачам певні обов'язки й повноваження поза системою кримінальної юстиції, їх місія полягає в тому, щоб представляти загальні або публічні інтереси, захищати права людини й основоположні свободи та забезпечувати верховенство права [10].

Європейський суд з прав людини також звертає увагу на те, що сторонами цивільного провадження є позивач і відповідач. Підтримка, що надається прокуратурою одній зі сторін, може бути виправдана за певних обставин, наприклад, при захисті інтересів незахищених категорій громадян (дітей, осіб з обмеженими можливостями та інших категорій), які, імовірно, не в змозі самостійно захищати свої інтереси, або в тих випадках, коли відповідним правопорушенням зачіпаються інтереси великої кількості громадян, або у випадках, коли потрібно захистити інтереси держави (*mutatis mutandis* рішення від 15 січня 2009 року у справі «Менчинська проти Росії» (*Menchinskaya v. Russia*), заява № 42454/02, пункт 35) [11].

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про прокуратуру», представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді полягає в здійсненні процесуальних та інших дій, спрямованих на захист інтересів громадянина або держави, у випадках і порядку, установлених законом. Прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави в разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого зараховані відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу. Наявність підстав для представництва має бути обґрунтована прокурором у суді [8].

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду в Постанові від 5 грудня 2018 року у справі № 923/129/17 зазначив, що аналіз ч. 3 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» дає підстави стверджувати, що прокурор може представляти інтереси держави в суді лише у двох

випадках: якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого зараховані відповідні повноваження; у разі відсутності такого органу. Перший «виключний випадок» передбачає наявність органу, який може здійснювати захист інтересів держави самостійно, а другий – відсутність такого органу. Однак підстави представництва інтересів держави прокуратурою в цих двох випадках істотно різняться. У першому випадку прокурор набуває право на представництво, якщо відповідний суб'єкт владних повноважень не здійснює захисту або здійснює його неналежно. «Нездійснення захисту» проявляється в усвідомленій пасивній поведінці уповноваженого суб'єкта владних повноважень: він усвідомлює порушення інтересів держави, має відповідні повноваження для їх захисту, але, у супереччя цим інтересам, за захистом до суду не звертається. «Здійснення захисту неналежним чином» проявляється в активній поведінці (сукупності дій і рішень), спрямованій на захист інтересів держави, яка проте є неналежною. «Неналежність» захисту може бути оцінена з огляду на встановлений порядок захисту інтересів держави, який, серед іншого, охоплює досудове з'ясування обставин порушення інтересів держави, обрання способу їх захисту й ефективне здійснення процесуальних прав позивача [12].

Верховний Суд звернув увагу на те, що захищати інтереси держави повинні насамперед відповідні суб'єкти владних повноважень, а не прокурор. Щоб інтереси держави не залишилися незахищеними, прокурор виконує субсидіарну роль, замінює в судовому провадженні відповідного суб'єкта владних повноважень, який, у супереччя вимогам закону, не здійснює захисту або робить це неналежно. У кожному такому випадку прокурор повинен навести (а суд перевірити) причини, які перешкоджають захисту інтересів держави належним суб'єктом і які є підставами для звернення прокурора до суду.

Прокурор, на думку суддів Верховного Суду, не може вважатися альтернативним суб'єктом звернення до суду й замінювати належного суб'єкта владних повноважень, який може та бажає захищати інтереси держави (аналогічну правову позицію викладено, зокрема, у постановках Верховного Суду від 25.04.2018 у справі № 806/1000/17 і від 20.09.2018 у справі № 924/1237/17, від 23.10.2018 у справі № 906/240/18, від 01.11.2018 у справі № 910/18770/17, від 5.11.2018 у справі № 910/4345/18).

Сам лише факт відсутності звернення суб'єкта владних повноважень із позовом до суду не може свідчити про свідоме зволікання уповноваженого органу щодо захисту своїх прав та інтересів. Така практика Верховного Суду зумовлена необхідністю забезпечення гарантованого принципу рівності сторін у судовому процесі. Європейський суд з прав людини неодноразово звертає увагу на участь прокурора в суді на боці однієї зі сторін як обставину, що може впливати на дотримання принципу рівності сторін. Оскільки прокурор або посадова особа з аналогічними функціями, пропонуючи задовольнити або відхилити скаргу, стає противником або союзником сторін у справі, його участь може викликати в одній зі сторін відчуття нерівності (рішення від 31.03.2005 у справі «F.W. v. France», п. 27). Верховний Суд відзначає, що така практика не є намаганням обмежити функції прокуратури сферою переслідування осіб, винних у скоєнні кримінальних правопорушень, а є лише

наслідком системного тлумачення положень законодавства, якими встановлена необхідність підтвердження судом підстав для представництва прокуратурою інтересів держави, оскільки право прокуратури на звернення до суду в інтересах уповноваженого суб'єкта не може презюмуватися як безспірне [12].

Проте в Постанові Великої Палати Верховного Суду від 15 жовтня 2019 року у справі № 903/129/18 зазначено, що факт незвернення уповноваженого органу до суду позовом, який би відповідав вимогам процесуального законодавства та, відповідно, мав змогу захистити інтереси держави, свідчить про неналежне виконання цим органом своїх повноважень, у зв'язку з чим у прокурора виникають підстави для захисту цих інтересів і звернення до суду з позовом, що відповідає нормам національного законодавства та практиці Європейського суду з прав людини [13].

Важливою в цьому аспекті є Постанова Великої Палати Верховного Суду від 26 червня 2019 року у справі № 587/430/16-ц. Так, у пп. 50, 51 указаної Постанови Великої Палати Верховного Суду зазначено, що, оскільки повноваження органів влади, зокрема й щодо здійснення захисту законних інтересів держави, є законодавчо визначеними, суд, згідно з принципом *jura novit curia* («суд знає закони»), під час розгляду справи має самостійно перевірити доводи сторін щодо наявності чи відсутності повноважень органів влади здійснювати в спосіб, який обрав прокурор, захист законних інтересів держави в спірних правовідносинах. З огляду на вказане, Велика Палата Верховного Суду вважає за необхідне конкретизувати висновок Верховного Суду у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного господарського суду, викладений у Постанові від 7 грудня 2018 року у справі № 924/1256/17, стосовно необхідності підтвердження прокурором відсутності органу, до компетенції якого зараховані повноваження здійснювати захист законних інтересів держави в спірних правовідносинах. Якщо підставою для представництва інтересів держави прокурор зазначив таку відсутність, цей довід прокурора суд повинен перевірити незалежно від того, чи надав прокурор докази вчинення ним дій, спрямованих на встановлення відповідного органу. Процедура, передбачена абзацами 3 і 4 ч. 4 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру», застосовується до встановлення наявності підстав для представництва інтересів держави в суді у випадку, якщо захист законних інтересів держави не здійснює або неналежним чином здійснює суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого зараховані повноваження з такого захисту [14].

У висновках, викладених у Постанові від 26 травня 2020 року у справі № 912/2385/18, Велика Палата Верховного Суду зазначила, що, звертаючись до компетентного органу до подання позову в порядку, передбаченому ст. 23 Закону України «Про прокуратуру», прокурор фактично надає йому можливість відреагувати на стверджуване порушення інтересів держави, зокрема, шляхом призначення перевірки фактів порушення законодавства, виявлених прокурором, учинення дій для виправлення ситуації, а саме подання позову або аргументованого повідомлення прокурора про відсутність такого порушення.

Невжиття компетентним органом жодних заходів протягом розумного строку після того, як цьому органу стало відомо або повинно було стати відомо про можливе порушення інтересів держави, має кваліфікуватися як бездіяльність відповідного органу. Розумність строку визначається судом з урахуванням

того, чи потребували інтереси держави невідкладного захисту (зокрема, через закінчення перебігу позовної давності чи можливість подальшого відчуження майна, яке незаконно вибуло із власності держави), а також таких чинників, як значимість порушення інтересів держави, можливість настання невідворотних негативних наслідків через бездіяльність компетентного органу, наявність об'єктивних причин, що перешкоджали такому зверненню тощо.

Отже, прокурору достатньо дотриматися порядку, передбаченого ст. 23 Закону України «Про прокуратуру», якщо компетентний орган протягом розумного строку після отримання повідомлення самостійно не звернувся до суду з позовом в інтересах держави, то це є достатнім аргументом для підтвердження судом підстав для представництва. Якщо прокурору відомі причини такого незвернення, він обов'язково повинен зазначити їх в обґрунтуванні підстав для представництва, яке міститься в позові. Але якщо з відповіді зазначеного органу на звернення прокурора такі причини з'ясувати неможливо чи такої відповіді взагалі не отримано, то це не є підставою вважати звернення прокурора необґрунтованим [15].

Актуальним питанням реалізації функції прокуратури України щодо представництва інтересів держави в суді є необхідність сплати органами прокуратури судового збору на загальних підставах.

Так, згідно зі ст. 2 Закону України «Про судовий збір», платники судового збору – громадяни України, іноземці, особи без громадянства, підприємства, установи, організації, інші юридичні особи (у тому числі іноземні) та фізичні особи-підприємці, які звертаються до суду чи стосовно яких ухвалене судове рішення, передбачене цим Законом [16]. Виходячи зі змісту ст. 5 Закону України «Про судовий збір», органи прокуратури повинні сплачувати судовий збір на загальних підставах.

Як справедливо зазначають науковці та юристи-практики, традиційно судовий збір має виконувати декілька функцій: компенсаційну, що повинна забезпечувати часткову компенсацію витрат держави на утримання судів, однак фінансування судів не залежить від розміру зібраного судового збору; дисциплінуючу, що має певною мірою перешкоджати заявленню необґрунтованих позовів і клопотань, оскільки в разі відмови в позові ці витрати позивачу не компенсуються й, окрім того, йому доведеться відшкодувати витрати, яких зазнав відповідач; стимулювальну (превентивну), що повинна за рахунок відносно високих ставок судового збору (наприклад, у справах про відшкодування моральної шкоди), які в разі позитивного судового рішення доведеться компенсувати, стимулювати відповідача в добровільному порядку, позасудовому порядку відновити права потенційного позивача [17].

У зв'язку з вищевикладеним варто зазначити, що, по-перше, судовий збір, сплачений органами прокуратури, не може виконувати компенсаційну функцію, адже діяльність органів прокуратури забезпечується за рахунок Державного бюджету України, тому безпідставно розглядати сплату судового збору органами прокуратури як часткову компенсацію витрат держави на утримання судів.

По-друге, щодо дисциплінуючої функції судового збору варто зауважити, що прокуратура здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави; прокура-

тура є суб'єктом владних повноважень, який покликаний захищати та представляти інтереси держави в суді, тому потенційні випадки подання необґрунтованих позовів і клопотань прокурором є скоріше винятком із загального правила [18, с. 132].

Отже, судовий збір у контексті його сплати органами прокуратури виконує стимулювальну (превентивну) функцію, стимулюючи відповідача в добровільному, позасудовому порядку відновити права потенційного позивача. Проте роль цієї функції є факультативною, тоді як необхідність сплати органами прокуратури судового збору гальмує процес пред'явлення позовів і загалом ускладнює захист законних інтересів держави й територіальних громад у суді. Отже, існує обґрунтована потреба внести відповідні зміни до Закону України «Про судовий збір», а саме доповнити ч. 1 ст. 5 Закону України «Про судовий збір» пунктом 24 «органи прокуратури України», що розширить перелік суб'єктів, яким надаються пільги щодо сплати судового збору.

Не менш актуальним питанням реалізації функції представництва інтересів держави в суді органами прокуратури є питання «обов'язковості» прокурорських запитів до органів публічної адміністрації, юридичних і фізичних осіб щодо отримання необхідної для представництва законних інтересів держави інформації та належним чином завірених копій підтверджуючих документів. На практиці прокурорські запити часто-густо не виконуються або виконуються не належним чином, відповіді на них приходять із суттєвими запізненнями, що негативно впливає на ефективність реалізації функції представництва інтересів держави в суді, призводить до пропуску процесуальних строків тощо. У зв'язку із цим прокурорам варто більш активно застосовувати ст. 185-8 Кодексу України про адміністративні правопорушення, яка передбачає відповідальність суб'єктів владних повноважень за невиконання законних вимог прокурора.

Висновки. Проведене дослідження особливостей реалізації функції представництва інтересів держави в суді органами прокуратури на регіональному рівні дало змогу сформулювати висновок, що органи прокуратури на регіональному (обласному) рівні забезпечують реалізацію основних функцій прокуратури відповідно до Конституції, Закону України «Про прокуратуру» та наказів Генерального прокурора, а також здійснюють координацію й контроль виконання функцій прокуратури місцевими прокуратурами. Зокрема, прокурори регіональних (обласних) прокуратур здійснюють представництво інтересів держави в апеляційних судах; погоджують проекти позовних заяв, які підготовлені прокурорами місцевих прокуратур; надають завдання щодо активізації реалізації функції представництва інтересів держави на рівні місцевих прокуратур; здійснюють нормативне, організаційне й методичне забезпечення реалізації функції представництва на підвідомчій території, розробляючи методичні рекомендації та визначаючи перспективні напрями роботи, підстави для представництва тощо; реагують на факти невиконання або неналежного виконання зазначеної функції прокуратури, спрямовуючи листи-зауваження керівникам місцевих прокуратур. Крім того, прокурори регіональних (обласних) прокуратур забезпечують участь у судових засіданнях з першої інстанції в господарському та адміністративному процесі, що цілком узгоджується з їхнім функціональним призначенням як прокурорів обласного рівня.

Ураховуючи кількість і складність завдань, які поставлені перед регіональними прокуратурами, об'єктивною є необхідність збільшення кількості прокурорів регіональних (обласних) прокуратур, які здійснюють безпосереднє представництво інтересів держави в суді, а також необхідність їх розподілу та закріплення за окремими напрямами роботи з метою забезпечення реалізації принципу незалежності прокурорів і підвищення ефективності їхньої діяльності.

Перспективність подальшого дослідження цієї теми зумовлена загальними тенденціями щодо реформування всієї системи органів кримінальної юстиції та підвищенням ролі прокуратури у сфері захисту інтересів держави й територіальних громад в адміністративному, господарському та цивільному процесі.

Література:

1. Берназюк Я. Особливості представництва прокурором інтересів держави в суді: нове законодавство та актуальні підходи Верховного Суду. *Судебно-юридическа газета*. 2020. 15 травня. URL: <https://bit.ly/2ZneiBi>.
2. Чаплинська Ю.А. Адміністративно-правове забезпечення реформування органів прокуратури України : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Міністерство внутрішніх справ України ; Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2018. 42 с.
3. Шаганенко П. Адміністративно-правове регулювання організаційного забезпечення діяльності органів прокуратури. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2015. № 5/1. С. 138-143.
4. Циганок С. Поняття і зміст адміністративно-правового забезпечення діяльності прокуратури України. *Підприємство, господарство і право*. 2018. № 11. С.135-139.
5. Баганець О.О. Адміністративно-правове забезпечення реформи органів прокуратури України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом». Київ, 2019. 16 с.
6. Карпунцов В.В. Процесуальна компетенція органів прокуратури України: адміністративно-правовий аспект : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. Київ, 2018. 36 с.
7. Конституція України від 28.06.1996. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-viii>.
8. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
9. Про організацію діяльності прокурорів щодо представництва інтересів держави в суді : Наказ Генерального прокуратура від 21 серпня 2020 № 389. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102.
10. Про роль публічних обвинувачів поза системою кримінальної юстиції : Рекомендації Rec (2012) 11 Комітету Міністрів Ради Європи державам-учасникам від 19 вересня 2012 р., прийняті на 1151-му засіданні заступників міністрів. URL: https://www.pravo.org.ua/files/rec_chodo_publ.PDF.
11. Менчинська проти Росії (Menchinskaya v. Russia), заява № 42454/02, пункт 35 : Правова позиція Європейського суду з прав людини від 15 січня 2009 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/VSO00131>.
12. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у справі № 923/129/17 від 05.12.2018. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VS182639>.

13. Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі № 903/129/18 від 15.10.2019. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/c010327>.
14. Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі № 587/430/16-ц від 26.06.2019. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/c009867>.
15. Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі № 912/2385/18 від 26.05.2020. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/90458902>.
16. Про судовий збір : Закон України від 8 липня 2011 року № 3674-VI. Дата оновлення: 27.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>.
17. Сплата судового збору. *Вісник. Офіційно про податки. Офіційне видання Державної фіскальної служби України*. 2016. № 28 (885). URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/3205>.
18. Севрук Ю.Г. Адміністративно-правове забезпечення реалізації функцій прокуратури України в контексті реформування органів кримінальної юстиції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Запорізький національний університет ; МОН України. Запоріжжя, 2020. 197 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07_2020/Sevruk.pdf.

Mazuryk R. Features of the implementation of the function of representing the interests of the state in court by the prosecutor's office at the regional level

Summary. The scientific publication is devoted to the features of the implementation of the function of representing the interests of the state in court by the prosecutor's office at the regional level. The research methodology is based on an organic combination of philosophical, general scientific and special legal research methods. Among the latter, the methods of legal dogma and legal modeling are used to a greater extent.

It is noted that the function of representing the interests of the state in court is one of the most important activities of the prosecutor's office, as it protects the public interests of local communities and the state in cases of improper implementation or failure of public administration. The proper implementation of the function of representing the interests of the state in court becomes especially important in the process of administrative-territorial and land reforms, when officials of local governments and state authorities commit numerous violations of budgetary, land, labor and administrative legislation (granting land for use or private property, contrary to the norms of the Land, Forest and Water Codes of Ukraine;

frequent cases of double privatization of land plots, violation of the legislation on public procurement, infliction of damage due to the use of unjustifiably acquired property, etc.).

Current issues of implementation of the function of representing the interests of the state in court by the prosecutor's office at the regional level in the context of the level of their administrative and legal support are analyzed. It is noted that the prosecutor's office at the regional (oblast) level ensures the implementation of the function of representing the interests of the state in court in accordance with the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine «On Prosecutor's Office» and orders of the Prosecutor General. In particular, prosecutors of regional (oblast) prosecutor's offices represent the interests of the state in appellate courts; approve draft statements of claim prepared by prosecutors of local prosecutor's offices; provide tasks to intensify the implementation of the function of representing the interests of the state (in the field of land, budget and other relations) at the level of local prosecutor's offices; carry out normative, organizational and methodological support for the implementation of the function of representation in the subordinate territory, developing methodological recommendations and determining promising areas of work, the grounds for representation; respond to the facts of non-fulfillment or improper fulfillment of the specified function of the prosecutor's office, sending letters of remarks to the heads of local prosecutor's offices. In addition, prosecutors of regional (oblast) prosecutor's offices ensure participation in court hearings from the first instance in the economic and administrative process, which is fully consistent with their functional appointment as prosecutors at the oblast level.

The need to increase the number of prosecutors of regional (oblast) prosecutor's offices, which directly represent the interests of the state in court, as well as the need for their distribution and consolidation in certain areas of work to ensure the implementation of the principle of independence of prosecutors and increase their efficiency.

A conclusion is formulated on the prospects of a separate doctrinal study on this topic, taking into account the general trends of reforming the entire system of criminal justice and increasing the role of the prosecutor's office in protecting the interests of the state and local communities in administrative, economic and civil proceedings.

Key words: prosecutor's office, functions, administrative and legal principles, regional level, legal requirements, representation, claim work, coordination, interests of the state, public interests, court, document circulation.